

Rafał Plebański

Zabytki sztuki, rzemiosła artystycznego i techniki w województwie poznańskim w latach 1990-1999

Ochrona Zabytków 53/4 (211), 394-404

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

proawdzono prace remontowe polegające na naprawie i malowaniu tynków, oczyszczeniu i impregnacji ceglanego zwieńczenia, wymianie zniszczonych partii muru, renowacji bramy klasztornej z zachowaniem detalu i inskrypcji.

Wykonawca: prace prowadzone systemem gospodarczym.

Inwestor: Parafia.

TULCE (gm. Kleszczewo)

Kościół parafialny p.w. Narodzenia NMP

Prezbiterium i nawa wzniesione w 1 poł. XIII w., wieża dobudowana w 1784 r. Nr rej. 2445/A z 1932 r.

W l. 1994–1996 r. przeprowadzono remont wieży polegający na wymianie zniszczonych elementów więźby dachowej, wymianie blachy pokrywającej hełm wieży;

naprawie tynków i malowaniu elewacji fasady zachodniej kościoła.

Wykonawca: nadzór i projekt dr Piotr Rapp.

Inwestor: Parafia.

UZARZEWO (gm. Swarzędz)

Kościół parafialny p.w. św. Michała Archanioła

Szachulcowy, zbudowany w 1749 r., wieża drewniana dobudowana w 1869 r., kaplica i zakrycia z 1900 r., remontowany w 1970 r. Nr rej. 1195/A z 1970 r.

W latach 1996–1999 prowadzono, naprawiono i wzmocniono konstrukcję słupową wieży, naprawiono więźbę dachową wieży i wymieniono jej pokrycie dachowe. Wymieniono pokrycia dachowego z dachówki na gont, naprawiono konstrukcję więźby dachowej, wyremontowano strop.

Wykonawca: prace prowadzone systemem gospodarczym, na podstawie ekspertyzy inż. Stanisława Ziętowskiego.

Inwestor: Społeczny Komitet Odnowy Kościoła, Generalny Konserwator Zabytków.

WOLSZTYN

Kościół parafialny p.w. NMP Niepokalanie Poczętej

Zbudowany w l. 1767–1778. Nr rej. 355/A z 1987 r.

W l. 1992–1994 odnowiono elewację: położenie nowych tynków z odtworzeniem detalu architektonicznego oraz prace blacharsko-dekarskie.

Wykonawca: Zakład Budowlany Leszka Urbanowicza.

Inwestor: Parafia oraz dotacje od Generalnego Konserwatora Zabytków.

Rafał Nadolny

ZABYTKI SZTUKI, RZEMIOSŁA ARTYSTYCZNEGO I TECHNIKI W WOJEWÓDZTWIE POZNAŃSKIM W LATACH 1990–1999

BIAŁCZ STARY (gm. Śmigiel)

Kościół parafialny p.w. Wszystkich Świętych

Portret Franciszka Gajewskiego, fundatora kościoła

Nr rej. 276/B/Le z 9 VI 1973 r.

Odnaleziony na strychu portret fundatora białczańskiego kościoła poddano w 1999 r. pełnej konserwacji: usunięto deformacje podobrazia i łuski, wykonano konsolidację płótna, sprasowanie, założono łąty w miejscach ubytków płótna, usunięto zabrudzenia i wtórne werniksy, uzupełniono ubytki gruntu, zdublowano płótno, nabit na nowe krosno oraz wykonano uzupełnienia warstwy malarskiej poprzez punktowanie, na koniec — zabezpieczono.

Wykonawca: mgr Stanisław Zborowski.

Inwestor: Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Krucyfiks z postacią Ukrzyżowanego z 1 poł. XVIII w.

Podczas prac konserwatorskich w 1999 r. usunięto przemalowania i wtórne złocenia, wzmocniono drewno strukturalne, uzupełniono ubytki, poklejono elementy, uzupełniono ubytki gruntu, scalonobytki polichromii i złoczeń.

Wykonawca: mgr Stanisław Zborowski.

Inwestor: Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

BYTYŃ (gm. Kaźmierz)

Kościół parafialny p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP

Wzniesiony w 1534 r. Nr rej. 2446/A z 1932 r.

Podczas remontu kapitalnego kościoła odkryto polichromie późnogotyckie z XVI w. i barokowe z XVII/XVIII w.

Prace konserwatorskie: interwencyjne, ratownicze, zabezpieczające i rewalezacyjne przy polichromiach ornamentalnych i fi-

guralnych z przełomu XVII/XVIII w. na ścianach i w glich okiennych kościoła oraz przy polichromiach późnogotyckich wykonywano — z powodu ich stanu zachowania oraz prowadzonych równolegle prac budowlanych — w l. 1995–1999 (z wyjątkiem roku 1997).

Wykonawca: mgr Krzysztof P. Tomczak z Lubonia k. Poznania.

Inwestor: Generalny Konserwator Zabytków oraz Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Obraz *Maryi Niepokalanej* olej na płótnie, na podobrazii drewnianym z ok. poł. XVII w.

W 1999 r. przeprowadzono kompleksową konserwację i renowację polegającą na oczyszczeniu płótna, zdublowaniu i ponownym naciągnięciu na drewniane deskowe podobrazie. Obraz wypunktowano uzupełniając ubytki malowidła.

Wykonawca: mgr Krzysztof P. Tomczak z Lubonia k. Poznania.

Inwestor: Parafia.

Obraz *Zesłanie Ducha Św.*
z ok. poł. XVII w.

W 1996 r. wykonano kompleksową konserwację i renowację obrazu polegającą na oczyszczeniu płótna, zdublowaniu i ponownym naciągnięciu na drewniane deskowe podobrazie. Obraz wypunktowano uzupełniając ubytki malowidła.

Wykonawca: mgr Krzysztof P. Tomczak z Lubonia k. Poznania.

Inwestor: Parafia.

Rzeźba św. Mikołaja
z 1 poł. XVIII w.

W 1995 r. wykonano pełny program prac konserwatorskich polegający na dezynfekcji, dezynsekcji, wykonaniu impregnacji, zdjęciu przemalowań i przywróceniu pierwotnej polichromii wraz ze złoceniami.

Wykonawca: mgr Stanisław Zborowski z Poznania.

Inwestor: Parafia.

CZESZEWO (gm. Miłosław)

Kościół parafialny p.w. św. Mikołaja

Ołtarz główny i boczne
z 4 ćw. XVIII w.

Nr rej. 2464/A z 1933 r.

W 1992 r. wykonano prace pozłotnicze przy elementach rzeźbiarskich i snycerskich ołtarza głównego z rzeźbą Matki Boskiej oraz rzeźbami pary świętych biskupów i przy dwóch ołtarzach bocznych.

Wykonawca: złotnik P. Sikorski z Gniezna.

Inwestor: Parafia.

DALEWO (gm. Śrem)

Kościół parafialny p.w. św. Wojciecha

Ołtarz główny i ołtarze boczne
z XVII i XVIII w.

Nr rej. 393/B z 1978 r.

W 1992 r. wykonano pełną konserwację ołtarzy, m.in. oczyszczenie, drobne retusze kolorystyczne.

Przeprowadzono też konserwację rzeźby św. Wacława z ok. poł. XVIII w. dotychczas stojącą w kapliczce we wsi Wyrzeka na terenie

parafii. Rzeźba została zastąpiona ceramiczną kopią i przeniesiona do kościoła parafialnego.

Wykonawca: Pracownia Konserwatorska Muzeum Archidiecezjalnego w Poznaniu pod kierunkiem ks. Mariana Lewandowskiego.

Inwestor: Parafia.

DOLSK

Kościół filialny p.w. Ducha Św.

Nr rej. 159/A z 1968 r.

Wyposażenie wnętrza:
ołtarz główny z ok. 1650 r.
i dwa boczne z 2 poł. XVII w.

W trakcie wykonywania remontu i konserwacji budynku świątyni w l. 1993–1996 przeprowadzono

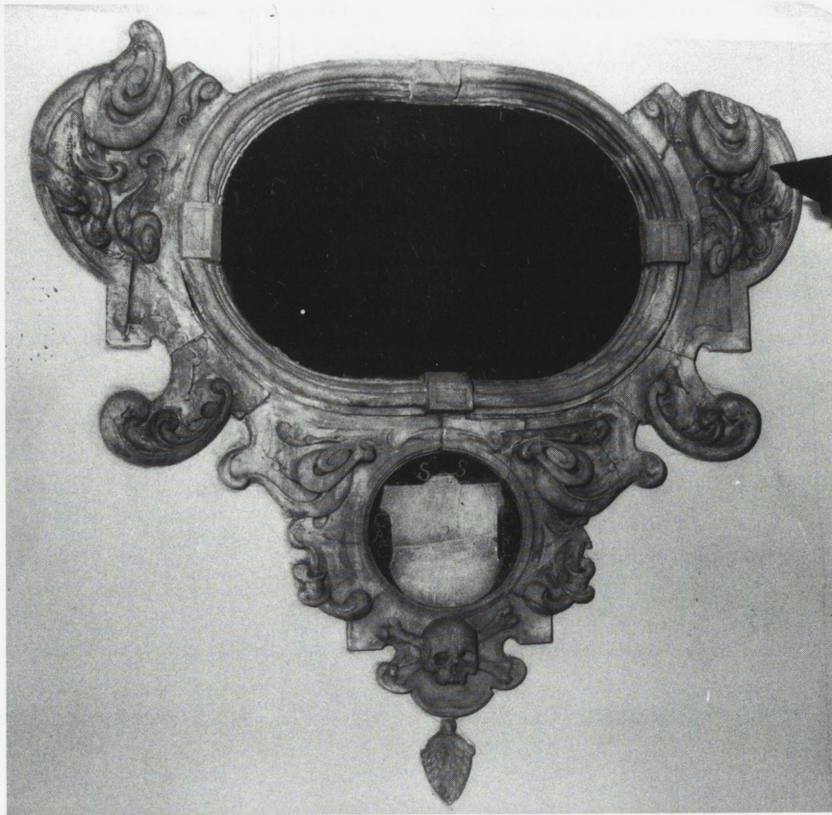
konserwację jego wyposażenia, a więc ołtarza głównego z wyobrażeniem Trójcy Św. oraz dwóch ołtarzy bocznych m.in. z rzeźbą Piety, ambonę, chrzcielnicę, prospekt organowy. Pełna konserwacja ołtarzy polegała m.in. na przywróceniu pierwotnej, czarnej kolorystyki oraz złocen i laserowanych srebrzeń ukrytych pod kilkoma warstwami prymitywnych przemalowań. Wykonano również pełną konserwację obrazów i rzeźb.

Wykonawca: mgr Krzysztof Powidzki z zespołem, z Poznania.

Inwestor: Parafia p.w. św. Michała w Dolsku, prywatny darczyńca oraz Wydział Kultury i Sztuki

Dolsk, kościół p.w. Ducha Św. — nastawa ołtarza głównego i fragment polichromii wnętrza.
Fot. K. Powidzki

Gniezno, katedra, kaplica p.w. św. Stanisława — epitafium kanonika Stanisława Sławińskiego z 1661 r. przed konserwacją. Fot. J. Miecznikowski

Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu.

Polichromia wnętrza z 1657 r. (fragmenty)

W l. 1997–1998 przeprowadzono ostatni etap konserwacji wystroju i wyposażenia wnętrza kościoła — konserwację polichromii z przełomu XIX/XX w., w którą zostały wkomponowane zachowane barokowe fragmenty polichromii i inskrypcje dotyczące konsekracji kościoła, pochodzące z 1657 r.

Wykonawca: mgr Krzysztof Powidzki z zespołem, z Poznania.

Inwestor: Parafia p.w. św. Michała w Dolsku, prywatny darczyńca oraz Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu.

GNIEZNO

Katedra — Kaplica Olszowskiego

Wyposażenie zostało wpisane do państwowego rejestru zabytków pod nr. 46/B w 1970 r.

Nagrobek bp. Andrzeja Olszowskiego z 1678 r., wykonany z czarnego dębnickiego marmuru i alabastru

Doskonały przykład wczesnobarokowej estetyki.

Kompleksowa konserwacja przeprowadzona w 1996 r. polegała przede wszystkim na usunięciu nieudolnych uzupełnień i powłok lakierowych, którymi pokryty był nagrobek. Usunięcie zabrudzeń, wypolerowanie kamienia, uzupełnienia elementów rzeźb oraz powierzchni architektonicznych pomnika i złoceń przywróciły pierwotny efekt estetyczny.

Wykonawcy: mgr Piotr Niemcewicz i mgr Mariusz Norkowski z Torunia.

Inwestor: Generalny Konserwator Zabytków.

Epitafium dziekana Jana Krobnowskiego wykonane po 1737 r.

W 1996 r. przeprowadzono konserwację nagrobka z czarnego marmuru dębnickiego oraz złoco-

nej inskrypcji epitafijnej, a także portretu olejnego na blasze miedzianej w zwieńczeniu nagrobka.

Wykonawcy: mgr Piotr Niemcewicz, mgr Mariusz Norkowski, mgr Maria Rudy z Torunia.

Inwestor: Generalny Konserwator Zabytków.

Epitafium bp. Franciszka Kraszkowskiego wykonane po 1731 r.

W 1996 r. przeprowadzono konserwację nagrobka z czarnego marmuru dębnickiego oraz złoczonej inskrypcji epitafijnej, a także portretu olejnego na blasze miedzianej w zwieńczeniu nagrobka.

Wykonawcy: mgr Piotr Niemcewicz, mgr Mariusz Norkowski, mgr Maria Rzutę z Torunia.

Inwestor: Generalny Konserwator Zabytków.

Ołtarz św. Andrzeja z 2 poł. XVII w. i 1 poł. XVIII w.

W 1998 r. i w 1999 r. przeprowadzono prace konserwatorskie przy ołtarzu św. Andrzeja zestawionym z elementów kilku faz od poł. XVII do poł. XVIII w. Obiekt poddano pełnemu zakresowi prac konserwatorskich. Oczyszczenie powierzchni spod czarnych lakierowych powłok umożliwiło wykonanie rekonstrukcji pierwotnej kolorystyki, a także przywrócenie stiukowej powłoki na piaskowcowych reliefach w retabulum i zwieńczeniu.

Wykonawcy: mgr Piotr Niemcewicz i mgr Mariusz Norkowski z Torunia.

Inwestor: Generalny Konserwator Zabytków.

Katedra — Kaplica Kołudzkich

Okładzina ścian i ołtarz z czarnego dębника i alabastru wykonane w 1647 r.

Kamienna okładzina ścian kaplicy Kołudzkich tworzy jednolite wnętrze. Ponieważ kamień stracił swój naturalny połysk, zaś wskutek różnych działań budowlanych oraz naturalnych ruchów tektonicznych płyty uległy przesunięciom i spękaniom, w l. 1998–1999 przeprowadzono prace konserwatorskie. W pierwszym etapie prac zdemontowano oraz zabez-

pieczono każdą z płyt, a następnie ustabilizowaniu je. W drugim etapie przystąpiono do pełnej konserwacji marmurowej struktury ołtarza oraz jego figuralnych i ornamentalnych dekoracji wykonanych z alabastru. Dotychczas prace przeprowadzono na całej ścianie ołtarzowej oraz na górnych partiach pozostałych ścian.

Wykonawcy: mgr Piotr Niemcewicz i mgr Mariusz Norkowski z Torunia.

Inwestor: Generalny Konserwator Zabytków i Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Obramienie kamienne okna z 1657 r.

Wykonane z piaskowca zewnętrzne obramienie okna kaplicy Kołudzkiej z herbem Pomian w zwieńczeniu było w około 45% destruktem.

W 1997 r. przeprowadzono prace konserwatorskie polegające na usunięciu przyczyn zawilgoceń powodującego zniszczenia kamienia, pełnej rewaloryzacji formy obramienia w materiale zbliżonym do pierwotnego oraz rekonstrukcji kolorystycznej kartusza herbowego.

Wykonawcy: mgr Piotr Niemcewicz i mgr Mariusz Norkowski z Torunia.

Inwestor: Generalny Konserwator Zabytków.

Katedra — Kaplica św. Stanisława

Epitafium kanonika Stanisława Sławińskiego z 1661 r.

Pochodzące z warsztatu gdańskiego epitafium wykonane zostało z czarnego „dębника” i alabastru.

Ponieważ epitafium, umieszczone pod oknem kaplicy, uległo częściowej destrukcji, w 1999 r. zostało zdemontowane, oczyszczone, ubytki uzupełniono masami imitującymi kamień, wymieniono elementy mocujące na niekorodujące, wykonano polerowanie kamienia, złocenie liter inskrypcji, rekonstrukcję zniszczonego kartusza herbowego z herbem Nałęcz.

Wykonawca: mgr Katarzyna Wypych z Kostrzyna k. Poznania.

Inwestor: Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Epitafium biskupa chełmińskiego Jana Różyckiego wykonane po 1669 r.

Pochodzące z warsztatu gdańskiego epitafium wykonane zostało z czarnego dębника, białego i brązowego marmuru, z portretem na blasze.

W 1999 r. epitafium częściowo zdemontowano, oczyszczono, ubytki uzupełniono masami imitującymi kamień, wymieniono elementy mocujące na zabezpieczone przed korozją, wykonano polerowanie kamienia, złocenie liter inskrypcji oraz rekonstrukcję zniszczonej mitry trzymanej przez aniołka w zwieńczeniu, a także pełną konserwację portretu na blasze.

Wykonawca: mgr Katarzyna Wypych z Kostrzyna k. Poznania.

Inwestor: Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Katedra — stary kapitularz

Obraz *Pięciu Polskich Braci Męczenników*

Malowany w l. 1654 i 1777.

Pomimo przeprowadzonej przed 30 laty konserwacji stan obrazu był bardzo zły: wielokrotnie przemalowany z pionowym rozdarciem na prawie całej wysokości płótna.

Przeprowadzono konserwację, w trakcie której płótno ponownie zdublowano, kilkakrotnie przemalowania usunięto, zaś powierzchnię malarską wypunktowano. Wymieniono na nowe półkoliste krosno malarskie, poprzednie — wadliwe przyczyniło się m.in. do pęknięcia płótna.

Wykonawca: mgr Stanisław Zborowski z Poznania.

Inwestor: Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Obraz *Męczeństwo św. Stanisława*

Malowany w l. 1654 i 1777.

Prace konserwatorskie prowadzone w 1999 r. Wielokrotne przemalowania spowodowały, iż stan obrazu oprócz rozdarcia był identyczny ze stanem *Pięciu Polskich Braci Męczenników*. Prace konserwatorskie polegały przede wszystkim na żmudnym usunięciu przemalowań i pozostałości werniksów, powtórnym zdublowaniu płótna oraz punktowaniu.

Wykonawca: mgr Stanisław Zborowski z Poznania.

Inwestorem był Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Polichromie i sztukaterie sklepienia

Wykonane ok. 1654 r. W l. 1995–1996 i 1998 przeprowadzono prace konserwatorskie polichromii sklepienia kolebkowego z lunetami z personifikacjami cnót oraz rozdzielające je żebra sklepienne z dekoracjami (wykonanymi w zaprawie). Usunięto przemalowania, zrekonstruowano ubytki podłoża i powierzchni malarskiej, następnie polichromię wypunktowano i zabezpieczono.

Wykonawca: mgr Krzysztof Połudziński z zespołem, z Poznania.

Inwestor: Generalny Konserwator Zabytków.

Katedra — Kaplica Bogorii

Stiuki i złocenia ścian i ołtarza

Wykonane w l. 1681 i 1780–1785. W 1998 r. przeprowadzono konserwację stiuków ścian oraz ołtarza w kaplicy MB Częstochowskiej. Przeprowadzono oczyszczenie stiuków z nawarstwień oraz przywrócono im naturalny poler. Złocenia oczyszczone, usunięto z nich wtórne uzupełnienia a następnie przeprowadzono rekonstrukcję złocień złotem płatkowym i proszkowym.

Wykonawca: mgr Stanisław Zborowski z Poznania.

Inwestor: Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków

Katedra — Kaplica Baranowskiego

Ołtarz wraz z obrazami

Ołtarz w kaplicy arcyb. Wojciecha Baranowskiego został wzniesiony staraniem archidiacona Piotra Grochowickiego ok. 1630–1640. Zarówno ołtarz jak i obraz pochodzą z kręgu pomorskiego, najprawdopodobniej gdańskiego.

W trakcie konserwacji ołtarza w 1999 r. wykonano naprawy stolarskie, obiekt poddano dezynfekcji i dezynsekcji oraz wzmocniono go poprzez impregnację. Wykonano opracowanie warstwy mo-

nochromii i złocen z czasu XIX-wiecznej renowacji, która całkowicie usunęła pierwotne opracowanie kolorystyczne. Złocenia i srebrzenia częściowo uzupełniono, w niektórych przypadkach wprowadzono nowe. Podobnie postępowano z polichromią rzeźb św. Michała i św. Ludwika umieszczonych w uszakach ołtarza. Obrazy ołtarzowe zdemontowano a następnie wykonano ich konserwację w pracowni: rozdublowanie i ponowne dublowanie oraz cały proces konserwatorsko-rewaloryzatorski polegający na usunięciu retuszy i przemalowań, uzupełnieniu ubytków gruntu oraz retuszu warstwy malarskiej i zabezpieczeniu końcowym.

Wykonawcy: mgr Joanna Ziemięlewicz i mgr Janina Ziętek z Torunia (obrazy) oraz Andrzej Łuczak z Poznania.

Inwestor: Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Katedra — kruchta południowa

Epitafium kanonika Maksymiliana Skrzetuskiego

Wykonane po 1791 r. w technice polichromii łączonej z elementami metalowymi epitafium umieszczone jest w zachodniej ścianie kruchty południowej (dawniej kaplicy św. Józefa). Konserwacja polegała na stworzeniu odpowiedniej izolacji od podłoża i odpowiednim zabezpieczeniu obiektu narażonego w kruchcie na nieustanną zmianę warunków atmosferycznych i klimatycznych. Poszukiwania takich rozwiązań nie ułatwiała struktura obiektu wykonanego w kilku technikach. Wynikiem prac konserwatorskich było m.in. przywrócenie wielokrotnie przemalowywanej pierwotnej polichromii oraz usunięcie produktów korozji metali i ich pełne zabezpieczenie. Prace prowadzono w roku 1999.

Wykonawcy: mgr Maria Rudy i mgr Otylia Kozanecka z Torunia.

Inwestor: Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Katedra — prezbiterium

Konfesja św. Wojciecha

Nr rej. 401/B z 1990 r.

W l. 1993–1996 przeprowadzono prace konserwatorskie przy zdemontowanej podczas II wojny światowej konfesji: przywrócono pozłotę na poler i matę wg zachowanych śladów.

Wykonawca: ekipa pod kierownictwem P. Sikorskiego z Gniezna i pod nadzorem ks. kan. Bolesława Dzierwy.

Inwestor: Kuria Metropolitalna Gnieźnieńska.

Katedra — elewacja zachodnia

Kartusz herbowy pamiątkowy abp. Macieja Łubieńskiego

W związku z przeprowadzaną generalną konserwacją elewacji katedry gnieźnieńskiej w 1999 r. poddano zabiegom konserwatorskim pamiątkowy kartusz herbowy bpa Macieja Łubieńskiego umieszczony między wieżami w fasadzie od zachodu. Wzmocniono osadzenie kartusza i usunięto produkty korozji nie usuwając naturalnej patyny. Elementy złożone częściowo wyretuszowano, częściowo w miejscach dużych ubytków wyzłocono na nowo złotem transferowym.

Wykonawca: dr hab. Janusz Krause z Torunia.

Inwestor: Kuria Metropolitalna w Gnieźnie.

Katedra — elewacja południowa

Kartusz herbowy

Prace konserwatorskie przy kartuszu, związane z robotami elewacyjnymi, wykonano w 1999 r. Polegały one na usunięciu produktów korozji oraz konserwacji i uzupełnieniu złocen.

Wykonawcy: dr hab. Janusz Krause i mgr Maria Rudy z Torunia.

Inwestor: Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Kościół farny p.w. Trójcy Św.

Nr rej. 18/A z 1964 r.

Rzeźby: *Chrystusa Ukrzyżowanego* z ok. poł. XVII w. i *Chrystusa Zmartwychwstałego* z 1 poł. XVIII w.

Wczesnobarokowy *Chrystus Ukrzyżowany* oraz barokowo-ludowa rzeźba *Chrystusa Zmartwychwstałego* wycofane z użytku

w kościele zostały odnalezione na strychu w stanie poważnej destrukcji, ze znacznymi ubytkami (m.in. kończyn i palców), wielokrotnie przemalowane. Prócz kompleksowych prac konserwatorskich zastosowano tu również restaurację polegającą na odtworzeniu brakujących form oraz przywróceniu pierwotnej kolorystyki. Prace prowadzono w 1992 r.

Wykonawca: Pracownia Konserwatorska Muzeum Archidiecezjalnego w Poznaniu pod kierunkiem ks. Mariana Lewandowskiego.

Inwestor: Parafia.

Ambona w kształcie łodzi z ok. 1790 r.

W 1999 r. przeprowadzono kompleksową konserwację ambony. Polegała ona m.in. na usunięciu wielowarstwowych przemalowań, wtórnych złocen i wtórnych uzupełnień, strukturalnym wzmocnieniu drewna konstrukcji, wymianie podłogi, uzupełnieniu ubytków struktury stiuku, rekonstrukcji ubytków formy, uzupełnieniu ubytków gruntu, scaleniu ubytków polichromii, wykonaniu rekonstrukcji detali (ćwieki burt, ryby) i rekonstrukcji złocen oraz laserowanych srebrzeń.

Wykonawca: mgr Krzysztof P. Tomczak z Lubonia k. Poznania.

Inwestor: Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Kościół klasztorny franciszkański p.w. Wniebowzięcia NMP

Nr rej. 15/A z 1964 r.

Obraz *Matki Boskiej z Dzieciątkiem* w typie Śnieżnej tzw. Pani Gniezna z 1 ćw. XVII w.

Konserwacja słynącego łaskami obrazu umieszczonego w retabulum ołtarza głównego spowodowana była m.in. planowaną koronacją obrazu koronami tzw. papieskimi. Zabiegi konserwatorskie przeprowadzone w 1997 r. polegały głównie na oczyszczeniu, zdjęciu wtórnych werniksów i drobnych retuszach kolorystycznych (punktowaniu) oraz ponownym zabezpieczeniu.

Wykonawca: Pracownia Konserwatorska Muzeum Archidiecezjal-

nego w Poznaniu pod kierunkiem ks. Mariana Lewandowskiego.

Inwestor: Zgromadzenie franciszkanów konwentualnych w Gnieźnie.

Rzeźby z fasady kościoła klasztornego *Koronacja NMP, św. Franciszek i św. Antoni* oraz *św. Paweł i św. Piotr*.

Wykonane w 2 poł. XVII i 1 poł. XVIII w. z drewna, monochromatyczne, z elementami z blachy miedzianej złoconej.

W 1999 r. przeprowadzono prace konserwatorskie przy okazji remontu fasady, który umożliwił dostęp do rzeźb. Z powodu ich znacznej destrukcji oraz wielokrotnych niefachowych rekonstrukcji zdecydowano się na przywrócenie pierwotnej formy, kolorystyki i atrybutów rzeźb. Po usunięciu wtórnych elementów wykonano m.in. impregnację próżniową Paraloidem B-72 z dodatkiem środka owadobójczego oraz rekonstrukcję ubytków rzeźb i elementów snycerki na bazie spienionej pianki poliuretanowej. Odtworzono pierwotną kolorystykę zbliżoną do koloru wapienia na podstawie chemicznych badań laboratoryjnych. Przywrócono złocenia elementów metalowych — korona MB, atrybuty.

Wykonawca: mgr mgr Katarzyna i Arkadiusz Wypychowie z Kostrzyna k. Poznania.

Inwestor: Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

GOŁĘBIN STARY (gm. Czempin)

Kościół parafialny p.w. NMP Wniebowziętej

Nr rej. 2378/A z 1932 r.

Portrety Jana i Doroty Domiechowskich, fundatorów kościoła, z 1670 r.

Portrety pozbawione podramków i przytwierdzone prymitywnie do wtórnych ram, sfałdowane i splekane wisiały na chórze kościelnym.

W 1999 r. przeprowadzono ich pełną konserwację: dezynfekcję, konsolidację płótna, sprasowanie go, usunięcie przemalowań oraz werniksów, zdublowanie, naciąg-

nięcie na nowe podramki, a następnie naciągnięcie na nowe krosna i uzupełnienie warstwy malarskiej.

Wykonawca: mgr Stanisław Zborowski z Poznania.

Inwestor: Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

GRODZISK WIELKOPOLSKI

Kościół p.w. Imienia Jezus (pobernardyński) i NMP Niepokalanej

Nr rej. 2384/A z 1931 r.

Ołtarz główny, ołtarz boczny św. Anny, ołtarz boczny św. Franciszka oraz epitafium Wojciecha Opalińskiego i Droga Krzyżowa

Wyposażenie kościoła pobernardyńskiego w Grodzisku, wyłączzonego do 1998 r. z użytku i poddane kompleksowym pracom remontowo-konserwatorskim zostało zdemontowane i sukcesywnie, w miarę posiadanych przez parafię środków, konserwowane. Prace prowadzono w l. 1998–1999: przeprowadzono konserwację wczesnobarokowego ołtarza głównego, a następnie znajdujących się w transepcie ołtarzy bocznych p.w. św. Antoniego i św. Anny. Równocześnie poddano zabiegom konserwatorskim późnobarokową malowaną na płótnie Drogę Krzyżową pochodzącą z 2 poł. XVIII w. oraz wykonany w stiuku z narzutu nagrobek Wojciecha Opalińskiego właściciela Grodziska i dobrodzieja klasztoru.

Wykonawca: Pracownia Konserwatorska Muzeum Archidiecezjalnego w Poznaniu pod kierunkiem ks. Mariana Lewandowskiego.

Inwestor: Parafia p.w. św. Jadwigi w Grodzisku Wielkopolskim.

KISZKOWO

Kościół parafialny p.w. św. Jana Chrzciciela

Obraz *Matki Boskiej z Dzieciątkiem* z 1747 r.

Nr rej. 172 B z 1971 r.

Wykonano pełną konserwację obrazu polegającą m.in. na usunięciu przemalowań, oraz pełną konserwację srebrnej trybowanej

sukienki, z której usunięto m.in. produkty korozji. Prace prowadzono w 1994 r.

Wykonawca: mgr Stanisław Zborowski z Poznania.

Inwestor: Parafia.

KONARZEWO (gm. Dopiewo)

Pałac Radomickich

Nr rej. 2401/A z 1932 r.

Polichromie figuralne z ok. 1700 r.

W trzech sezonach konserwatorskich w l. 1994–1997 przeprowadzono konserwację fresków wczesnobarokowych pochodzących z przełomu XVII/XVIII w. zdobiących kilka pomieszczeń pałacu w Konarzewie. Na piętrze personifikacje bogów w alkowie (*Zeus z Afrodytą na rydwanie, Saturn, Uran, Jowisz*) oraz personifikacje czterech cnót kardynalnych umieszczone w *panneaux* w salonie. Na parterze m.in. scenę konkursu muzycznego Apolla z Marsjaszem oraz przedstawienie „czarownicy” w saloniku. W dawnej jadalni zostało odkryte spod przemalowań i zabezpieczone przedstawienie spotkania świętego Pawła Pustelnika i św. Antoniego Opatra. Większość malowideł (zwłaszcza w pomieszczeniach parteru) była zamalowana, co wymusiło żmudne odkrywanie oraz konieczne rekonstrukcje uczyniające przedstawienia.

Wykonawcy: mgr Krzysztof Powidzki i Marianna Seredyn z zespołem, z Poznania.

Inwestor: Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu i Wojewódzki Konserwator Zabytków.

KOSTRZYN

Kościół parafialny p.w. św. św. Piotra i Pawła

Obraz *Bł. Jolenty* z przełomu XVII/XVIII w.

Nr rej. 128/B z 1971 r.

W 1998 r. przeprowadzono konserwację obrazu: zdjęto wtórne przemalowania, zdublowano obraz, przywrócono mu pierwotny format, przywrócono fragment z inskrypcją objaśniającą osobę

przedstawioną (dotychczas był on podwinięty wskutek zastosowania zmniejszonego podramka i ramy).

Wykonawca: Pracownia Konserwatorska Muzeum Archidiecezjalnego w Poznaniu pod kierunkiem ks. Mariana Lewandowskiego.

Inwestor: Parafia.

KÓRNIK

Kościół parafialny p.w. Wszystkich Świętych

Nr rej. 2421/A z 1932 r.

Ołtarz boczny p.w. Matki Boskiej Różańcowej z ok. 1785 r.

W l. 1998–1999 przeprowadzono kompleksową konserwację drewnianego ołtarza polegającą na przywróceniu pierwotnej kolorystyki oraz aranżacji zwieńczenia (putta z girlandami). Wykonano konserwację obrazu *Matki Boskiej z Dzieciątkiem* w retabulum usuwając wtórne ramy, oraz konserwację obrazu *Św. Wawrzyńca* w zwieńczeniu, który po usunięciu XIX–i XX-wiecznych prze-malowań i odkryciu zamalowanego herbu z monogramem okazał się być przedstawieniem fundowanym przez Zofię Leszczyńską w latach 80. XVII w.

Wykonawca: Pracownia Konserwatorska Muzeum Archidiecezjalnego w Poznaniu pod kierunkiem ks. Mariana Lewandowskiego.

Inwestor: Parafia.

KWILCZ

Kościół parafialny p.w. św. Michała

Nagrobki rodziny Kwileckich z 4. ćw. XVIII w. we wnętrzu kościoła

Nr rej. 81/B z 1971 r.

W roku 1993–1994 wykonano malowanie wnętrza kościoła wraz z naprawami drobnych ubytków wystroju sztukatorskiego oraz malowanie stiukowych (sztukatorskich) nagrobków późnobarokowych z motywami vanitatywnymi.

Wykonawca: Ludwik Kaźmierczak pod nadzorem ks. Mariana Lewandowskiego.

Inwestor: Parafia.

Kolumna maryjna z 1787 r. stojąca na dziedzińcu kościelnym

W 1997 r. wykonano pełną konserwację późnobarokowej kolumny maryjnej: demontaż, wykonanie okładów odsalających, doczyszczenie kamienia, rekonstrukcja drobnych ubytków i wieńca wieńczącego obelisk oraz zabezpieczenie przed erozją.

Wykonawcy: mgr Danuta i Jarosław Jaskulakowie z Poznania.

Inwestor: Parafia oraz Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu.

LUTOM (gm. Sieraków)

Kościół parafialny p.w. św. Andrzeja i NMP Wspomożenia Wiernych

Ołtarz Matki Boskiej w formie dyptyku z ok. 1640 r.

Nr rej. 89/B z 1971 r.

W 1994 r. odkryto, iż zawieszony w kruchcie XVIII-wiecznego kościoła w Lutomiu dwustronny dyptyk ukazuje m.in. panoramę miasteczka Sieraków. Dyptyk był pierwotnie ramą obrazu MB z Dzieciątkiem zawieszzonego na ścianie prezbiterium. Całość stanowiła zapewne wyposażenie kaplicy, nieistniejącego dziś zamku Opalińskich (por. s. 341 — przyp. red.).

W 1995 r. przeprowadzono pełną konserwację obiektu wraz z punktowaniem i scaleniem kolorystycznym mającym na celu przywrócenie ołtarzowi pierwotnej formy.

Wykonawca: mgr Krzysztof P. Tomczak z Lubonia k. Poznania.

Inwestor: Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu.

LWÓWEK

Kościół p.w. NMP Wniebowziętej, św. św. Jana Chrzciela i Jana Ewangelisty

Nr rej. 2385/A z 1932 r.

Figura Matki Boskiej na terenie przykościelnym

Rzeźba z piaskowca z 4 ćw. XVIII w.

W 1994 r. przeprowadzono pełną konserwację rzeźby z rekonstrukcją drobnych ubytków formy i zabezpieczeniem końcowym struktury kamienia przed wpływami wilgoci.

Wykonawca: zespół Fundacji Polska Sztuka Użytkowa pod kierunkiem mgr Andrzeja Miarkowskiego.

Inwestor: Parafia

MUROWANA GOŚLINA

Kościół parafialny p.w. św. Jakuba

Nr rej. 2393/A z 1932 r.

Ołtarz główny p.w. św. Jakuba i obraz z postacią *Św. Jakuba*

Prace konserwatorskie prowadzono w l. 1994–1995. Polegały one m.in. na oczyszczeniu i przywróceniu pierwotnej kolorystyki ołtarza i polichromii elementów rzeźbiarskich, demontażu sukienki i pełnej konserwacji obrazu patrona kościoła *Św. Jakuba*.

Wykonawca: Pracownia Konserwatorska Muzeum Archidiecezjalnego z Poznania.

Inwestor: Parafia.

OBRZYCKO

Kościół parafialny p.w. św. św. Piotra i Pawła

Ołtarz główny z ok. 1780 r.

Nr rej. 59/B z 1970 r.

W 1997 r. przeprowadzono pełną konserwację ołtarza wykonanego w stiuku z narzutu. Przywrócono pierwotną kolorystykę usuwając niefachowe naprawy i uzupełnienia ubytków struktury, rekonstrukcję ubytków formy i sztablatur, rekonstrukcję elementów rzeźbiarskich, uzupełnienie ubytków gruntu, scalenie ubytków polichromii, rekonstrukcję złoceń i srebrzeń. Partie metalizowane wykonano częściowo złotem i srebrem, częściowo szlagmementem.

Wykonawca: Pracownia Konserwatorska Muzeum Archidiecezjalnego z Poznania pod kierunkiem ks. Mariana Lewandowskiego.

Inwestor: Parafia.

Ambona z ok. 1780 r.

Nr rej. 59/B z 1970 r.

W 1998 r. przeprowadzono prace konserwatorskie, które polegały m.in. na usunięciu przemalowań i wtórnych złoczeń, strukturalnym wzmocnieniu drewna, uzupełnieniu ubytków struktury, rekonstrukcji ubytków formy i sztablatur, rekonstrukcji elementów rzeźbiarskich, uzupełnieniu ubytków gruntu, scaleniu ubytków polichromii, rekonstrukcji złoczeń i srebrzeń.

Wykonawca: Pracownia Konserwatorska Muzeum Archidiecezjalnego z Poznania pod kierunkiem ks. Mariana Lewandowskiego.

Inwestor: Parafia.

Ołtarz boczny p.w. św. Józefa z ok. 1785 r.

Nr rej. 59/B z 1970 r.

Dzieło m.in. Jana Gładysza.

W 1999 r. — w ramach prac konserwatorskich — m.in. usunięto przemalowania i wtórne złoczenia, strukturalnie wzmocniono drewno, uzupełniono ubytki struktury, wykonano rekonstrukcję ubytków formy i sztablatur, rekonstrukcję elementów rzeźbiarskich, uzupełnienie ubytków gruntu, scalenie ubytków polichromii, rekonstrukcję złoczeń i srebrzeń oraz pełną konserwację obrazu *Św. Józefa* z retabulum i obrazu *Św. Klary* (?) ze zwieńczenia ołtarza.

Wykonawca: Pracownia Konserwatorska Muzeum Archidiecezjalnego w Poznaniu pod kierunkiem ks. Mariana Lewandowskiego.

Inwestor: Parafia.

OSTRORÓG

Kościół parafialny p.w. NMP Wniebowziętej

Strop polichromowany z biblijnymi scenami figuralnymi

Nr rej. 102/B z 1971 r.

Prace konserwatorskie prowadzono w 1993–1996.

Wykonawca: PKZ sp. z o.o. zespół pod kierunkiem mgr E. Szydłowskiej-Nadolnej

Inwestor: Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Ołtarz boczny NMP z 2 poł. XVIII w.

Nr rej. 102/B z 1971 r.

Prowadzone w 1999 r. prace konserwatorskie polegały na usunięciu kilkunastu warstw wtórnych przemalowań z architektury ołtarza i przywróceniu pierwotnej kolorystyki oraz pełnej rekonstrukcji złoczeń i srebrzeń. Poddano również zabiegom konserwatorskim obrazu *Św. Floriana* w retabulum oraz w zwieńczeniu.

Wykonawca: Pracownia Konserwatorska Muzeum Archidiecezjalnego z Poznania pod kierunkiem ks. Mariana Lewandowskiego.

Inwestor: Parafia.

Ołtarz boczny św. Floriana z 2 poł. XVIII w.

Nr rej. 102/B z 1971 r.

Prowadzone w 1998 r. prace konserwatorskie polegały na usunięciu kilkunastu warstw wtórnych przemalowań z architektury ołtarza i przywróceniu pierwotnej kolorystyki oraz pełnej rekonstrukcji złoczeń i srebrzeń. Poddano również zabiegom konserwatorskim obrazu *Matki Boskiej* w retabulum oraz *Św. Rocha* w zwieńczeniu.

Wykonawca: Pracownia Konserwatorska Muzeum Archidiecezjalnego z Poznania pod kierunkiem ks. Mariana Lewandowskiego.

Inwestor: Parafia.

PARZĘCZEWO (gm. Kamieniec)

Kościół parafialny p.w. św. Michała

Rzeźby ołtarza głównego przedstawiające *Św. Jakuba* i *Św. Michała*

Nr rej. 300/B z 1973 r.

W 1992 r. przeprowadzono konserwację ołtarza głównego i rzeźb świętych ustawionych na cokołach w retabulum tego ołtarza.

Wykonawca: Pracownia Konserwatorska Muzeum Archidiecezjalnego z Poznania pod kierunkiem ks. Mariana Lewandowskiego.

Inwestor: Parafia.

ROGALINEK (gm. Mosina)

Kościół parafialny p.w. św. Michała i MB Wspomożenia Wiernych

Nr rej. 2425/A z 1932 r.

Drewniany, wzniesiony w 1628 r., odnowiony w l. 1700–1712.

Prace konserwatorskie przeprowadzone w l. 1995–1996 polegały na oczyszczeniu i malowaniu ścian.

Wykonawca: L. Kaźmierczak z Pracowni Konserwatorskiej Muzeum Archidiecezjalnego w Poznaniu pod kierunkiem ks. Mariana Lewandowskiego.

Inwestor: Parafia.

SIERAKÓW

Kościół parafialny NMP Niepokalanie Poczętej

Ława kolatorska intarsjowana przez brata Hilariona, z ok. 1640 r.

Nr rej. 41/B z 1970 r.

W l. 1993–1994 wykonano prace konserwatorskie: pełną dezynfekcję i dezynsekcję drewna a następnie impregnację strukturalną, niezbędne konstrukcyjne naprawy stolarskie i uzupełnienia snycerskie ubytków formy; przywrócono politurowanie powierzchni.

Wykonawca: zespół Fundacji Polska Sztuka Użytkowa pod kierunkiem mgr. Andrzeja Miarkowskiego.

Inwestor: Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu.

Stalle intarsjowane z 1641 r.

Nr rej. 41/B z 1970 r.

Prace konserwatorskie wykonano w l. 1993–1995.

Przeprowadzono pełną dezynfekcję i dezynsekcję drewna a następnie impregnację strukturalną, dokonano niezbędnych konstrukcyjnych napraw stolarskich i uzupełniono snycerskie ubytki formy; przywrócono politurowanie powierzchni.

Wykonawca: zespół Fundacji Polska Sztuka Użytkowa — mgr Andrzej Miarkowski i mgr Krzysztof Powidzki (1993–1994).

Inwestor: Parafia.

Sieraków, kościół p.w. NMP Niepokalanie Poczętej — stalle, intarsje brata Hilariona. Fot. P. Kamza

SŁOPANOWO (gm. Obrzycko)

Kościół filialny p.w. św. Mikołaja

Polichromie wnętrza, ołtarze główny i boczne, chrzcielnica, ambona

Nr rej. 45/B z 1970 r.

Prace konserwatorskie prowadzono w l. 1989–1991. Wykonano konserwację pokrywającej ściany i strop kościoła polichromii figuralnej złożonej z dwóch cyklów chrystologiczno-maryjnego oraz hagiograficznego, poświęconego patronowi kościoła św. Mikołajowi, a na stropie malowidła poświęconego Matce Boskiej Dobrej

Opieki w otoczeniu symboli ewangelistów oraz Salomona i Dawida. Polichromie uzupełniają napisy fundacyjne i konsekuracyjne oraz anegdotalne sceny ludowe. Ołtarz główny, poświęcony św. Mikołajowi oraz ołtarze boczne pochodzą z końca XVII w. i przypisywane są warsztatowi z kręgu zakonowego snycerza franciszkańskiego Antoniego Swacha.

Wykonawca: mgr Joanna Zajczkowska-Kłoda z zespołem, z Łodzi.

Investor: Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu.

SZAMOTUŁY

Kościół pokolegiacki p.w. św. Stanisława bp.

Ołtarze: św. Barbary, św. Józefa, obrazy: *Ecce Homo*, *Chrzest Chrystusa*, *MB z Dzieciątkiem*, *Salvator Mundi*, *Pieta*

Nr rej. 44/B z 1970 r.

W l. 1992–1995 przeprowadzono pełną konserwację obrazów, rzeźb oraz polichromii i powierzchni metalizowanych ołtarzy.

Wykonawca: Pracownia Konserwatorska Muzeum Archidiecezjalnego w Poznaniu pod kierunkiem ks. Mariana Lewandowskiego.

Investor: Parafia.

Ołtarz św. Józefa z 2 poł. XVII w.

Prace konserwatorskie przeprowadzono w 1998 r.

Wykonawca: Pracownia Konserwatorska Muzeum Archidiecezjalnego w Poznaniu pod kierunkiem ks. Mariana Lewandowskiego.

Investor: Parafia.

ŚNIECISKA (gm. Zaniemyśl)

Kościół parafialny p.w. św. Marcina

Ołtarz główny z ok. poł. XVIII w.

Nr rej. 134/B z 1971 r.

W 1998 r. przeprowadzono kompleksową konserwację późnobarokowego ołtarza głównego wraz z wczesnobarokowymi rzeźbami *Św. Joachima* i *Św. Anny* stojącymi po bokach retabulum i dwoma późniejszymi obrazami. Przywrócono pierwotną kolorystykę ołtarza opartą na różnokolorowo laserowanych srebrach oraz m.in. rytą w gruncie dekorację ornamentalną antepedium ołtarza.

Wykonawca: mgr Krzysztof P. Tomczak z Lubonia k. Poznania.

Investor: Parafia.

ŚREM

Kościół filialny p.w. Narodzenia NMP (pofranciszkański)

Stalle chóru zakonowego z ok. poł. XVIII w.

Nr rej. 404/B z 1995 r.

W 1996 r. przeprowadzono prace konserwatorskie polegające na zabezpieczeniu, dezynsekcji i dezynfekcji oraz wzmocnieniu strukturalnym poprzez impregnację.

Wykonawca: zespół Fundacji Polska Sztuka Użytkowa pod kierunkiem mgr Andrzeja Miarkowskiego.

Inwestor: Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu.

TARNOWO PODGÓRNE

Kościół parafialny p.w. Wszystkich Świętych

Nr rej. 2411/A z 1932 r.

Polichromie figuralne
z 1 poł. XVII w.

Podczas przygotowań do malowania wnętrza kościoła odkryto polichromie, które w l. 1991–1992 zakonserwowano, częściowo uczyniając ich rysunek.

Wykonawca: Pracownia Konserwatorska Muzeum Archidiecezjalnego w Poznaniu pod kierunkiem ks. Mariana Lewandowskiego.

Inwestor: Parafia.

TULCE (gm. Kleszczewo)

Kościół parafialny p.w. Narodzenia NMP

Ołtarze boczne św. Izydora
i św. Anny

Nr rej. 189/B z 1972 r.

Pozostałe z dawnych ołtarzy retabula zawieszona obecnie na ścianach bocznych nawy kościoła wymagały m.in. zdjęcia przemalowań i usunięcia prymitywnych uzupełnień formy. Prace te prowadzono w l. 1998–1999.

Wykonawca: Pracownia Konserwatorska Muzeum Archidiecezjalnego w Poznaniu pod kierunkiem ks. Mariana Lewandowskiego.

Inwestor: Parafia.

UZARZEWO (gm. Swarzędz)

Kościół parafialny p.w. św. Michała

Nr rej. 1195/A z 1970 r.

Sieraków, kościół p.w. NMP Niepokalanie Poczętej — lawa kolatorska Opalińskich, intarsje brata Hilariona z 1640 r. Fot. P. Kamza

Polichromie ścian prezbiterium
z ok. 1750 r.

W 1999 r. przeprowadzono interwencyjne zabezpieczenie odkrytej w 1997 r. pod wtórnymi przemalowaniami polichromii barokowej przedstawiającej iluzjonistyczny ołtarz, powstałej prawdopodobnie wraz z kościołem (w 1749 r.). Konsolidację z podłożem i zabezpieczenie spękań poprzez podklejenie przeprowadzono w związku z pracami konserwatorsko–remontowymi prowadzonymi przy konstrukcji ścian kościoła.

Wykonawca: mgr Krzysztof Powidzki z zespołem, z Poznania.

Inwestor: Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

WARGOWO (gm. Oborniki)

Rzeźba św. Jana Nepomucena, drewniana z 2 poł. XVIII w.

Odnaleziona na strychu zabudowań folwarcznych rzeźba ukryta tam podczas II wojny światowej, z powodu znacznych uszkodzeń mechanicznych i działalności drewnojadów wymagała pilnych prac konserwatorskich: w l. 1995–1996 przeprowadzono oczyszczenie, impregnację, uzupełnienie ubytków, m.in. dolnego fragmentu rzeźby.

Wykonawca: mgr Krzysztof Powidzki z Poznania.

Inwestor: prywatny darczyńca.

WIELEŃ ZAOPRZAŃSKI (gm. Przemęt)

Kościół filialny p.w. Nawiedzenia NMP

Nr rej. 37/252/A/Le z 1932 r.

Antependium kołtrynowe
z ołtarza bocznego
p.w. św. Urszuli, z 2 poł. XVIII w.

W 1999 r. przeprowadzono pełną konserwację polegającą m.in. na usunięciu uszkodzonego krosna, konsolidacji płótna, sprasowaniu, usunięciu zabrudzeń i wtórnych werniksów, uzupełnieniu ubytków gruntu, zdblowaniu płótna, nabiciu na nowe krosno oraz wykonaniu uzupełnień warstwy malarskiej poprzez punktowanie, a także na zabezpieczeniu końcowym.

Wykonawca: mgr Stanisław Zborowski z Poznania.

Inwestor: Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Obraz św. Urszuli z ołtarza bocznego św. Urszuli, z 2 poł. XVIII w.

W 1999 r. przeprowadzono pełną konserwację, która polegała m.in. na usunięciu uszkodzonego krosna, konsolidacji płótna,

sprasowaniu, usunięciu zabrudzeń i wtórnych werniksów, uzupełnieniu ubytków gruntu, zdułowaniu płótna, nabiciu na no-

we krosno oraz wykonaniu uzupełnień warstwy malarskiej poprzez punktowanie, a także na zabezpieczeniu końcowym.

Wykonawca: mgr Stanisław Zborowski z Poznania.

Inwestor: Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Rafał Plebański

ZABYTKI SZTUKI, RZEMIOSŁA ARTYSTYCZNEGO I TECHNIKI W KALISZU W LATACH 1992–1997

Kościół jezuicki p.w. św. św. Stanisława i Wojciecha (ob. garnizonowy)

Nagrobek prymasa Stanisława Karnkowskiego

Nr rej. 7/B/Ka z 17 XII 1970 r.

Wczesnobarokowy nagrobek fundatora kościoła i kolegium jezuickiego oraz inicjatora sprowa-

dzenia jezuitów do Kalisza. Obiekt wykonany zapewne w warsztacie krakowskim, wystawiony w 1611 r. przez kapitułę gnieźnieńską, wykuty z piaskowca, wapienia, alabastru oraz czarnego i brązowego marmuru. Ujęty architektonicznym obramieniem, z kolumnami flankującymi pole główne, w którym umieszczona jest kłęcząca przed

krzyżem postać zmarłego, u szczycie postaci alegoryczne, herby kapituły gnieźnieńskiej i Junosza oraz łańciska inskrypcja odnosząca się do fundacji nagrobka.

W wyniku działań różnorodnych czynników, w tym niefortunnnych napraw i przemalowań oraz rozlicznych uszkodzeń mechanicznych obiekt był w złym stanie zachowania, ze znacznie zubożoną kolorystyką, utratą czytelności detalu, spłaszczeniem formy, spękaniem, zmatowieniem powierzchni.

Podczas prac konserwatorskich, prowadzonych od VI 1993 r. do VI 1997 r. usunięto wtórne nawarstwienia, przemalowania i zabrudzenia, wadliwe kity i uzupełnienia zaprawą, a także wykwyty i naloty gipsowe, odsłonięto wtórnie zamalowany piaskowiec, uczyniono formę rzeźbiarskiego detalu i plastykę, poprzez polerowanie przywrócono partiom marmurowym kolor, świetlistość i połysk. Ponadto odsolono piaskowiec i wykonano jego miejscową impregnację. Wprowadzono uzupełnienia ubytków formy rzeźbiarskiej za pomocą taszli lub masy ze sztucznego kamienia oraz zrekonstruowano złączenia i srebrzenia. Zróżnicowana budowa technologiczna zabytku oraz stan zachowania poszczególnych warstw konserwatorskich przyniosły wiele problemów konserwatorskich. Trudności i komplikacje wynikały między innymi z konieczności zachowania szczególnej ostrożności podczas usuwania przemalowań, ze względu na istnienie polichromii autorskiej oraz ujawnienie w trakcie prac szerszego, niż przewidywany zakresu uzupełnień ubytków formy, a także bogactwo gatunków kamienia zastosowanego w jednym obiekcie i koniecz-

Kalisz, kościół oo. jezuitów — fragment malowidła przed konserwacją, po oczyszczeniu. Fot. L. Chwilczyński